

**ENCYKLOPEDIA
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH**

ENCYKLOPEDIA STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH

redakcja naukowa
Edward Halizak

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2024

Sekretarz *Encyklopedii stosunków międzynarodowych*
dr Maciej Herbut

Recenzja
prof. dr hab. Marek Pietraś

Redakcja i korekta: Magdalena Mendys

Projekt okładki: Katarzyna Juras

Copyright © 2024 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.,
Warszawa

Publikacja dofinansowana przez Profesora Edwarda Halizaka
oraz Polskie Towarzystwo Studiów Międzynarodowych.

ISBN 978-83-66849-35-8

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarzski*)
Wydrukowano w Polsce

Spis treści

Wprowadzenie	9
I. Metodologia i teoria dyscypliny „stosunki międzynarodowe”	
Stosunki międzynarodowe – dyscyplina nauk społecznych	15
<i>Edward Haliżak</i>	
Pozytywizm i realizm naukowy w badaniach stosunków międzynarodowych	28
<i>Maciej Herbut</i>	
Interpretatywizm jako podejście badawcze stosunków międzynarodowych	41
<i>Iwona Krzyżanowska-Skowronek</i>	
Teoretyczny pluralizm dyscypliny „stosunki międzynarodowe”	54
<i>Magdalena Kozub-Karkut</i>	
II. Obszar badawczy dyscypliny „stosunki międzynarodowe”	
Międzynarodowość – przedmiot dyscypliny	69
<i>Edward Haliżak</i>	
Uczestnicy stosunków międzynarodowych – perspektywa państwocentryczna i transnarodowa	83
<i>Katarzyna Marzęda-Młynarska</i>	
System międzynarodowy jako przedmiot badań w stosunkach międzynarodowych	95
<i>Iwona Krzyżanowska-Skowronek</i>	
Społeczność międzynarodowa	108
<i>Karol Szulc</i>	
Cyberprzestrzeń w stosunkach międzynarodowych	119
<i>Agnieszka Bógdał-Brzezińska</i>	

Anarchia międzynarodowa 132
Andrzej Polus

Systematyka obszaru badań stosunków międzynarodowych –
poziomy badania 144
Hanna Dumala

III. Dziedziny badań i dydaktyki stosunków międzynarodowych

Historiografia dyscypliny „stosunki międzynarodowe” 159
Edward Haliżak

Studia nad polityką zagraniczną państwa 175
Tomasz Pugacewicz

Międzynarodowa ekonomia polityczna 187
Paulina Matera

Międzynarodowe studia bezpieczeństwa 198
Edward Haliżak

Badanie instytucji międzynarodowych 213
Edward Haliżak

Studia regionalne 229
Edward Haliżak, Jakub Zajączkowski

Socjologia i antropologia stosunków międzynarodowych 245
Alicja Curanović, Hanna Schreiber

IV. Poziom badania jednostki ludzkiej w stosunkach międzynarodowych

Podmiotowe ujęcie jednostki w stosunkach międzynarodowych 269
Anna Umińska-Woroniecka

Znaczenie przywództwa w stosunkach międzynarodowych 281
Małgorzata Zachara-Szymańska

Bezpieczeństwo ludzkie/jednostki ludzkiej (*human security*). 292
Justyna Nakonieczna-Bartosiewicz

Prawa człowieka w stosunkach międzynarodowych 304
Larysa Leszczenko

Koncepcja odpowiedzialności za ochronę i jej znaczenie w stosunkach międzynarodowych	316
<i>Dorota Heidrich</i>	

V. Poziom badania państwa w stosunkach międzynarodowych

Tożsamość międzynarodowa państwa	331
<i>Anna Grzywacz</i>	
Rola, pozycja i status międzynarodowy państwa w stosunkach międzynarodowych	340
<i>Grzegorz Gil</i>	
Decydowanie w polityce zagranicznej. Ujęcie podmiotowe	353
<i>Adriana Dudek</i>	
Dyplomacja	366
<i>Beata Surmacz</i>	
Dyplomacja ekonomiczna	380
<i>Aleksandra Jarczewska</i>	

VI. Regionalny poziom badania stosunków międzynarodowych

Regionalizm ekonomiczny	395
<i>Bartosz Michalski</i>	
Regionalizm w sferze bezpieczeństwa	408
<i>Łukasz Fijałkowski</i>	
Studia europejskie	420
<i>Edward Halizak</i>	
Stosunki międzynarodowe w Unii Europejskiej	434
<i>Joanna Dyduch</i>	
Studia azjatyckie	446
<i>Edward Halizak</i>	
Studia afrykanistyczne	462
<i>Joanna Mormul</i>	

Studia bliskowschodnie 475
Wojciech Grabowski

Studia latynoamerykańskie 487
Anita Oberda-Monkiewicz

VII. Globalny poziom badania stosunków międzynarodowych

Kultura w stosunkach międzynarodowych 501
Agata W. Ziętek

Religia w stosunkach międzynarodowych 513
Anna M. Solarz

Międzypaństwowe organizacje międzynarodowe 526
Brygida Kuźniak

System Narodów Zjednoczonych 538
Jerzy Ciechański

Międzynarodowy system handlowy 558
Anna Wróbel

Finanse międzynarodowe 570
Karina Jędrzejowska

Problem hegemonii w stosunkach międzynarodowych 584
Marcin Adamczyk, Maciej Herbut

Global governance 598
Małgorzata Zachara-Szymańska

Ład międzynarodowy 610
Edward Haliżak

Aneks

Uniwersyteckie nauczanie stosunków międzynarodowych 639
Antoni Deryng

Indeks nazwisk 647

Noty o autorach 669